

Yves Bélorgey

RUE DES PYRÉNÉES

Els dibuixos i *tableaux* fotogràfics d'Yves Bélorgey (Sens, 1960) tensionen aquells fonaments que, tradicionalment, han separat pintura i fotografia, problematitzant les nocions de document, mimesi i representació. El carrer expressa aleshores el seu caràcter de panòptic social, els edificis són registres de com es configura i es distorsiona l'homogeneïtat urbana.

04.11.2017 – 04.02.2018

[LA VIRREINA]
CENTRE
DE LA IMATGE

Ajuntament de
Barcelona

Pont Ramus; près du 195, rue des Pyrénées
Pont Ramus, prop del número 195 de la Rue des Pyrénées

Rue des Pyrénées

Yves Bélorgey entrevistat per Anne Giffon-Selle

2017

Quan i com va néixer el projecte Rue des Pyrénées? Pots reproduir-ne la gènesi?

Fa uns anys, quan tornava d'una festa al carrer Pyrénées, baixant a peu cap al carrer Avron per arribar a Montreuil, anava veient, com al·lucinat per una sèrie de flaixos, uns edificis que al capdavant també podien ser objecte del meu treball: el centre de París, per tant, també podia incorporar-se al meu corpus!

El primer dibuix va ser la farmàcia que hi ha als baixos de l'edifici Anticonforme, al juny de 2013. Aquell dibuix seguia el d'un altre aparador de farmàcia, del carrer Roquette, que havia presentat al MAMCO. Sens dubte, jo ja volia fer una mena de continuació del llibre d'Ulm (*Ulmer Zeichnungen*), que també era un llibre de dibuixos. De fet, començar una altra sèrie de dibuixos era començar el llibre següent.

Els edificis d'habitatges moderns em van semblar ben integrats, i casen bé amb el que queda d'un món més antic. És aquest vincle amb el temps el que va fer de disparador. I des que treballo en aquests dibuixos, moltes coses que he vist ja han canviat o, fins i tot, han desaparegut.

El carrer Pyrénées és un carrer de l'est parisenc —abans en deien carretera de circumval·lació— que connecta el barri de Belleville amb la porta de Vincennes. Es va obrir al segle XIX, quan es van fer les grans obres públiques de renovació de París *haussmanianes* (1877). El carrer és ampli, amb arbres plantats a banda i banda. Està situat a l'altra banda dels suburbis, on abans hi havia el carrer Puebla, que unia Belleville amb el barri de Sant-Blaise en els voltants de l'església de Sant-Germain de Charonne. El carrer Sant-Blaise i el barri han conservat l'escala del que llavors encara no es deia la perifèria d'una ciutat, l'escala d'un poble francès. Se'm va anar fent cada vegada més evident que el carrer Pyrénées és el bulevard d'un barri del segle XIX, i que jo sóc al suburbi, un suburbi solidificat, un suburbi vell. Imatge dels suburbis

futurs. La violència de les obres públiques de Haussmann va fer possible obrir la carretera de circumval·lació, però també va ser el variat teixit urbà, potser de pobra qualitat arquitectònica i patrimonial, el que va permetre la construcció de tants edificis «modernistes». Construir sobre les demolicions. Quin serà el suburbi de demà, d'aquí a 150 anys?

Fa poc em deies que per a tu l'art contemporani va lligat al suburbi. És així per la naturalesa perifèrica, fins i tot marginal, d'aquests dos «territoris»? Pots explicar-nos-ho?

Això ho vaig entendre fa molt poc. Vaig tornar a llegir el text de Robert Smithson *A Tour to the Monuments of Passaic*, que és claríssimament una visita als suburbis a partir del centre de la ciutat; per a Smithson, des del centre de Manhattan on agafa el metro... El caràcter pioner d'aquest text i de les imatges que l'acompanyen, així com de l'art contemporani convertit en avantguarda després de l'art conceptual, indica que s'ha arribat a una nova regió.

Obres influents de la modernitat com *Nadja*, les obres conceptuals clàssiques, les fotografies dels Becher, *Conical Intersect* de Gordon Matta-Clark i altres, la massa crítica de la modernitat, no aborden la perifèria urbana en si. Dan Graham és un dels pocs artistes que han tractat dels suburbis urbanitzats i, per descomptat, cal pensar en gent com Ed Ruscha, però com que és a Los Angeles la qüestió dels suburbis es planteja d'una altra manera.

A mi em sembla que el suburbi ha representat la novetat, la ciutat nova, i està relacionat amb el progrés industrial i capitalista. El casc històric i patrimonial no fa més que aprofitar-se'n. Els impressionistes i els neoimpressionistes estaven en suburbis. El suburbi encarnava la novetat, però aquesta novetat ara està en crisi. Per a Robert Smithson, els monuments de Passaic són el que queda d'un suburbi de Nova York, el poble de Paterson, sobre el qual William Carlos Williams havia escrit un gran poema èpic. Els monuments de Passaic són petites fractures ecològiques i socials.

En primer lloc, el suburbi és un territori en què encara hi ha espais lliures i accessibles, igual que els terrenys erms, i alhora

aquests espais estan en crisi, la de la desindustrialització. Arreu l'espai públic està malmès, gastat, de vegades devastat i desproporcionat, a semblança de la crisi humana i social actual. Amb el suburbi, tens el lloc de l'espai modern, progressista, però des de finals dels setanta és un espai criticat i en crisi. L'aparició de l'art conceptual és contemporània de la crítica, per part dels arquitectes, del moviment modern i de l'ortodòxia dels Congressos Internacionals d'Arquitectura Moderna (CIAM).¹ És el moment del Team X, de Jean Renaudie i Renée Gailhoustet a França, i d'uns altres com Kazuo Shinohara al Japó, com Lucien Kroll, etc., que són tan importants per a mi.

Amb el suburbi, amb la perifèria del centre de la ciutat, la nova regió abordada és jove, construïda de vegades sobre una *tabula rasa*; és hereva de la modernitat, però la desborda, l'esgota per la seva heterogeneïtat. El suburbi... és difícil parlar-ne. Evidentment, no hi ha tan sols un suburbi; n'hi ha de rics, de pobres, més o menys joves, més o menys propers al centre, més o menys relacionats amb ell, més o menys desheretats... Conté llengües, cultures; és el futur. Hi ha un dibuix que he titulat *Vista del Gran París*. Això del Gran París, és un eufemisme per evitar els suburbis, per eludir-los, o bé per fer-los desaparèixer?

El que dius del suburbi, de la perifèria, sembla precisament una metàfora del teu recorregut pictòric entre llegat de la modernitat i desbordament, superació. A les nostres converses, a més, has evocat diverses vegades la importància del subjecte negat per la modernitat i amb el qual tu creus que les noves generacions tenen certa dificultat. Tornar a enllaçar amb el subjecte també formaria part d'aquesta «nova regió»?

D'una manera més o menys conscient, vaig superar aquesta qüestió del subjecte quan vaig començar el que ara en dic els quadres d'edifici. La primera vegada vaig treballar en objectes aïllats, moderns edificis d'apartaments; o sigui, els que hi ha als afores de les ciutats. Si bé vaig començar pels suburbis

¹ Trobades que van tenir lloc entre 1928 y 1959, moment en què el Team X, una altra associació més jove que proposava altres formes de diàleg, en va imposar la dissolució.

de Marsella, Lió i París, de seguida vaig anar a Moscou, a Berlín, les ciutats de l'Europa de l'Est, per continuar més enllà. El «subjecte» va venir d'aquesta manera. Però vaig comprendre molt tardanament que tenia un subjecte identificat pel bloc de pisos. De fet, al començament, amb els edificis, vaig recuperar d'una altra manera cert tractament sobre el que és «local». El conjunt dels dibuixos *Rue des Pyrénées* és el seu millor resultat fins avui.

Aquesta sèrie de la Rue des Pyrénées, consisteix en un projecte d'esgotament d'un tema o en un projecte d'immersió en aquest tema? I —les dues preguntes potser estan relacionades—, malgrat algunes vistes interiors, dibuixar el carrer, l'espai públic, és una forma de tractar la història col·lectiva com ho feien els blocs de pisos col·lectius?

Sí, sens dubte es pot dir així; és un intent en aquest sentit. El carrer és com un edifici. Per descomptat, el carrer és menys un objecte que l'edifici, i jo no puc representar tot el carrer, de la mateixa manera que no podia representar en el seu conjunt un edifici aïllat. I no solament no és tot el carrer —aquí no hi ha cap referència a Ed Ruscha—, sinó que tampoc no és només aquest carrer.

Investigar o imaginar el carrer és també conèixer-ne els impactes, els angles, els parentius, els voltants, les fronteres, la història.

Un carrer, fins i tot una carretera de circumval·lació, no és una infraestructura desconnectada de tot, és més aviat l'expressió d'una condició social —en quin barri visc, amb quina mena de veïnat em relaciono. Un carrer és el lloc de l'adreça, de la nostra pròpia adreça —i jo m'adreço als habitants. És el de les botigues i comerços, però també dels organismes públics, correus, escoles... Una forma especial, molt especial, un xic orgànica o arcaica, d'edifici. Una forma d'edifici per la seva dimensió social, o pública, més que arquitectònica: un carrer té una mena d'unitat, de manera similar a un edifici. Sovint m'he imaginat modelar un carrer; llavors seria un edifici, oi? En resum, amb aquest conjunt de dibuixos, el que vull dibuixar és un bloc de pisos com a projecte utòpic.

Petite ceinture, vue du 104, rue de Bagnolet
Petit cinturó, vist des del número 104 de la Rue de Bagnolet

*Dispensaire pour maladies de poitrine (ancien dispensaire Jouye-Rouve-Taniès)
à la pointe de la rue des Pyrénées et de la rue Stendhal*
*Dispensari per a malalties pulmonars (antic dispensari Jouye-Rouve-Taniès)
al final de la Rue des Pyrénées i de la Rue Stendhal*

Porte; 50, rue des Envierges
Porta, número 50 de la Rue des Envierges

Tant si es tracta de dibuixos, més frontals, d'entrades d'edifici i d'aparadors de comerços, com si es tracta de vistes més àmplies d'un carrer o d'un conjunt d'edificis, fins i tot dels pocs dibuixos d'interiors, acostumes a introduir un element que pertorba el pla del dibuix, la seva homogeneïtat, que el forada, el perfora, o que per contra projecta el tema o un espai davant de l'espectador: adés un joc de reflexos, adés una perspectiva, adés una vista per una finestra. En els teus dibuixos anteriors, això de vegades ho suggeria algun detall, però em penso que més tímidament, i els teus dibuixos resultaven més frontals, més pròxims precisament als dibuixos d'arquitecte. En canvi, hi ha un dibuix que m'intriga perquè és en certa manera l'excepció: el del Bar Le Ménil, que al principi no conté cap d'aquestes vistes. La mirada ensopega amb la paret del fons, coberta de retrats fotogràfics de famosos. Fins i tot l'obertura està bloquejada, sembla que només doni a una altra paret. Què va motivar aquest dibuix? Potser aquests retrats —fotogràfics!— que hi estan allotjats assumeixen precisament aquest paper de portar la mirada més enllà de l'espai tancat?

A partir dels interiors, les obertures, les finestres, donen a l'exterior, la majoria de les vegades al carrer i a la llum. És exactament el contrari, o el negatiu, de les formes fosques, i també de les finestres però vistes des de l'exterior, que estructuraven els anteriors dibuixos de façanes o d'entrades.

El dibuix del bar, tot i que no contingui cap vista, incorpora un mirall i, efectivament, tots aquests retrats de celebritats del segle xx. A partir del moment en què vaig començar a incorporar dibuixos de nit, aquest bar es va imposar amb força rapidesa. Pel disseny de la decoració, pels artistes representats, aquest dibuix evoca un període relativament recent, o en tot cas que jo he conegut, i aquest bar representa, més que la vida de barri, l'extensió de l'espai públic cap a l'interior. Espero que el bar no desaparegui també! És un petit monument.

Els dibuixos són des de l'inici una variació sobre el llinard: les entrades properes, les finestres i els balcons... He pensat en un efecte llinard, en una forma simbòlica. I a més

hi ha els reflexos en el vidre, les vitrines, l'arc d'un pont... En aquests reflexos, aquestes profunditats diürnes, que també són imatge de la transparència, afirmo sobretot la dimensió de dibuix fotogràfic.

Què entens per «dibuix fotogràfic»?

A causa de la seva infinitat de valors de gris, el dibuix també permet recordar la visió fotogràfica, uns contrastos que s'aparten de la percepció quotidiana. Els meus quadres i els meus dibuixos es recolzen en un *reportatge* fotogràfic. El que he enregistrat és desmuntat, tornat a muntar i interpretat al taller.

Quan dibuixo, sovint tinc la impressió que estic fent una fotografia. Tanmateix, al contrari de les pintures fotogràfiques de Gerhard Richter, per exemple, els meus dibuixos no resulten d'un efecte de superfície i de pantalla que homogeneïtzin el pla.

Des del començament, per a mi és important que la imatge no estigui mecànicament ampliada sobre el suport per dibuixar-la o pintar-la. El meu mètode té més a veure amb la quadrícula que es feia servir antany per a ampliar una imatge o bé amb el trasllat de l'esbós a l'escala del quadre. Des de l'inici, però, vaig tenir la necessitat de dibuixar o de construir la imatge, de veure què escullo, què conservo, què desapareixerà. Progressivament vaig anar tractant d'incorporar al quadre detalls cada vegada més variats, coses que jo no hauria pogut pintar en una altra època perquè m'haurien semblat anecdòtiques o sentimentals. D'aquí l'activitat dels habitants, que està com induïda en els quadres o dibuixos. Això respon a la qüestió de l'absència de la figura, que sovint inquieta els espectadors.

També experimenten sovint una doble inquietud davant del dibuix a partir de fotografia, com si aquest resultés per això menys autèntic i tractés d'usurpar el potencial il·lusionista de la fotografia i alhora traís la comoditat d'aquesta il·lusió. També hi ha qui s'imagina que es prenen decisions d'acord amb criteris de fotogènia, però no és el meu cas. El dibuix sempre comporta un aspecte de no saber o d'improvisació.

Has dedicat pocs quadres a aquesta sèrie. En què s'ha imposat el dibuix per a tractar aquest recorregut per la ciutat?

Per la voluntat de fer un llibre, que va sorgir molt aviat. L'economia de treball dels dibuixos permet que siguin molt nombrosos, més ràpida d'execució, un ritme.

A més, hi ha temes que porten a altres escales d'imatge. Jo tenia al començament dues mides: gran, 240 × 240 cm, i petita, 80 × 80 cm, i vaig afegir-n'hi una altra intermèdia, 150 × 150 cm. Alguns temes requereixen una escala o una altra. M'agrada la idea que el dibuix arquitectònic necessita una escala, que necessita estar acotat —sobretot per qüestions tècniques—, mentre que a la «visió d'artista» només li cal l'escala del cos.

El primer quadre en color de la *Rue des Pyrénées* —la plaça Karcher— es deu a una espècie d'error per part meva; un error d'escala. Un error corregit, ja que, un cop acabat el quadre, vaig recollir la vista en un dibuix més gran. Per tant, el quadre va servir d'esbós per al dibuix. Per als quadres, l'elecció de treballar amb el color també em sembla que té a veure amb una qüestió d'escala. O sigui, que passar del dibuix a la pintura seria canviar d'escala.

En referir-te a aquesta sèrie, acostumes a citar Barnett Newman, que va dir: «En lloc d'usar els contorns, de configurar formes o de realçar espais, el meu dibuix expressa l'espai. En lloc de treballar amb restes d'espais, treballo amb l'espai sencer». El dibuix, per la seva reducció a una infinitat de valors de gris, et permet arribar a una espècie d'essència de l'espai, d'estructura fonamental?

Sí; per a mi el color potser és més aviat el repte del quadre, i el del dibuix potser és més aviat l'espai i la claredat. Així és com el dibuix pot «expressar l'espai» i no «el volum identificat pel traçat del seu contorn», per seguir citant Barnett Newman, que relaciona clarament les qüestions d'espai amb les del dibuix. Però són també els mateixos reptes que es troben en la continuïtat espacial dels dibuixos de Georges Seurat, per exemple.

I, com que —seguint amb Newman— l'espai és per excel·lència una «propietat comuna»,² el dibuix és un instrument privilegiat per a representar un espai públic com a bé comú, restituint-li alhora una certa intimitat. O diguem-ne que, per tractar de ser més clar, el dibuix, el blanc i negre, sintetitza la percepció, estableix una relació de valor i conceptualment està més directament relacionat amb el dibuix arquitectònic, i al capdavant amb el que els arquitectes anomenen «el projecte». La part de fracàs, de malaptesa i de no saber que és inherent al dibuix permet també una altra forma de síntesi entre una espècie d'esfera pública objectiva i el món, més íntim, de l'imaginari.

La pràctica del dibuix és una pràctica arcaica, és al capdavant una activitat que l'home practica des de la prehistòria. És això el que el fa un art menor?

Així doncs, amb el «dibuix fotogràfic», el reportatge fotogràfic s'interpreta des d'un procediment manual... Els valors, els contrastos, els grisos, tot el que constitueix la continuïtat espacial entre els objectes, entre l'interior i l'exterior i nosaltres els habitants, s'integra en una necessària descripció del carrer com a espai comú. Com més avança el treball, més sensible sóc a qüestions o problemes òptics de percepció; per exemple, intensificar els blancs i els negres de manera anàloga al contrast simultani dels colors. Però jo no tracto de resoldre aquestes qüestions per les qüestions en si, vull respondre a impressions reals, redibuixar aquests indrets retrobats com una cosa familiar, aquests bocins de la quotidianitat, per descriure'ls. D'alguna manera, aquests dibuixos a partir de fotografies són «descripcions d'una descripció».

² «I per què tant de clamor sobre l'espai? (...) L'amor a l'espai és allà, i la pintura opera en l'espai com quelcom completament diferent perquè l'espai és quelcom comunitari, que es pot tenir en comú. Només el temps es viu de manera singular. L'espai és propietat comuna. Només el temps és personal i és propi de l'experiència individual... això és el que el fa tan important...». —Barnett Newman

La Virreina Centre de la Imatge
Palau de la Virreina
La Rambla, 99. 08002 Barcelona

Horari: de dimarts a diumenge
i festius, de 12 a 20 h
Entrada gratuïta

barcelona.cat/lavirreina
twitter.com/lavirreinaci
facebook.com/lavirreinaci